

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 maja 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XVII Karny - Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Alina Siatecka

Sędziowie: SSO Tadeusz Jaworski

SWSO Wojciech Wierzbicki (spr.)

Protokolant: st. prot. sąd. Agnieszka Popławska

Przy udziale prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu Bogusława Tupaja

po rozpoznaniu w dniu 27 maja 2015 r.

sprawy **B. K. i J. K. (1)**

oskarżonych o popełnienie przestępstw z art. 271 § 1 k.k. i in.

z powodu apelacji wniesionych przez prokuratora Prokuratury Rejonowej w Grodzisku Wlkp., prokuratora Prokuratury Okręgowej w Bielsku Białej oraz Urząd Kontroli Skarbowej w Poznaniu

od wyroku Sądu Rejonowego w Grodzisku Wlkp.

z dnia 23 grudnia 2014 r. sygn. akt II K 190/12

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Grodzisku Wlkp. do ponownego rozpoznania

Wojciech Wierzbicki Alina Siatecka Tadeusz Jaworski

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 grudnia 2014 r. sygn. akt II K 190/12 Sąd Rejonowy w Grodzisku Wlkp. u niewinnął oskarżoną **B. K.** od popełnienia przestępstwa skarbowego z art. 56 § 1 k.k.s. w zw.

z art. 6 § 2 k.k.s., które według aktu oskarżenia miało polegać na tym, że:

w okresie od 16.02.2006 r. do 25.01.2007r., w G., działając w warunkach czynu ciągłego, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, uszczupliła podatek towarów i usług za : styczeń 2006r. w kwocie 18.885zł, luty 2006r. w kwocie 6.678 zł, marzec 2006r. w kwocie 6.949 zł, kwiecień 2006r. w kwocie 12.188 zł, maj 2006r. w kwocie 19.334 zł, czerwiec 2006r. w kwocie 10.944zł, lipiec 2007 r. w kwocie 30.450zł, sierpień 2006r. w kwocie 23.616zł, wrzesień 2006r. w kwocie 8.962zł, październik 2006r. w kwocie 21.531zł, listopad 2006r. w kwocie 19.618zł i grudzień 2006r. w kwocie 19.681 zł, łącznie w kwocie 198,836 zł, bowiem będąc właścicielką P.P.H.U. (...) B. K., ul. (...). S. 9, (...)- (...) R. i zajmując się sprawami gospodarczymi firmy, w tym finansowymi, naruszyła art. 86 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 lit a) i art. 109 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2004r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54, poz. 535 ze zm.), ponieważ posługując się nierzetelnymi fakturami ewidencji zakupy, następnie w efekcie nierzetelnego prowadzenia ewidencji zakupów dla potrzeb podatku VAT, dopuściła do podania nieprawdziwych danych w deklaracjach VAT-7 złożonych organowi podatkowemu poprzez niezasadne pomniejszenie podatku należnego VAT o podatek naliczony wynikający z faktur VAT zakupu oleju napędowego, stwierdzających transakcje, które nie zostały dokonane, w których jako wystawca widnieją nieistniejące, nieuprawnione do wystawienia faktur firmy: PW (...) 200, (...)-(...) W., ul. (...),

NIP (...), gdzie wartość netto faktur wynosi 586.563 zł i podatek VAT wynosi 129.044 zł oraz firma (...) S. G., (...), (...)-(...) K., NIP (...), gdzie wartość netto faktur wynosi 319.357 zł i podatek VAT naliczony wynosi 70.259 zł,

oraz od popełnienia przestępstwa z art. 271 § 1 i 3 k.k. i art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k., które miało polegać na tym, że:

w okresie od 26 lipca do 30 grudnia 2005 r. w R., W. i innych miastach, działając wspólnie i w porozumieniu z nieustalonymi osobami reprezentującymi Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. z/s w W., w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, jako właściciel Przedsiębiorstwa Produkcyjno Handlowo Usługowego (...) - w B. K. z/s w R., będąc z tego tytułu uprawniona do przyjmowania faktur VAT i innych dokumentów, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przekazała osobom reprezentującym Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. z/s w W. dane niezbędne do wystawienia faktur VAT, a następnie przyjęła do dokumentacji księgowej swej firmy poświadczające nieprawdę faktury VAT, z których wynikało, że Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe (...) - w B. K. z/s w R. zakupiło w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. z/s w W. olej napędowy w łącznej ilości 343.000 litrów o łącznej wartości 1.228.332,60 zł brutto z naliczonym podatkiem VAT w kwocie 221.502,60 zł, podczas gdy w rzeczywistości transakcje te nie miały miejsca i tak przyjęła następujące faktury VAT :

- faktura nr (...) z 26.07.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 18.000 litrów o wartości 62.146,80 zł
- faktura nr (...) z 23.08.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 18.000 litrów o wartości 63.464,40 zł
- faktura nr (...) z 26.08.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 61.597,80 zł
- faktura nr (...) z 30.08.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 15.000 litrów o wartości 54.351,00 zł
- faktura nr (...) z 31.08.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 15.000 litrów o wartości 54.717,00 zł
- faktura nr (...) z 06.09.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 62.012,60 zł
- faktura nr (...) z 14.09.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 62.220,00 zł
- faktura nr (...) z 21.09.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 61.805,20 zł
- faktura nr (...) z 23.09.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 61.805,20 zł
- faktura nr (...) z 28.09.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 61.805,20 zł
- faktura nr (...) z 11.10.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 16.000 litrów o wartości 59.536,00 zł
- faktura nr (...) z 26.10.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 61.183,00 zł
- faktura nr (...) z 28.10.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 62.842,20 zł
- faktura nr (...) z 31.10.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 62.842,20 zł
- faktura nr (...) z 23.11.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 59.731,20 zł
- faktura nr (...) z 28.11.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 59.731,20 zł
- faktura nr (...) z 30.11.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 15.000 litrów o wartości 53.253,00 zł
- faktura nr (...) z 21.12.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 o wartości 58.279,40 zł
- faktura nr (...) z 27.12.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 58.694,20 zł

- faktura nr (...) z 30.12.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 58.694,20 zł
- faktura nr (...) z 30.12.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 8.000 litrów o wartości 27.620,80 zł.

Tym samym wyrokiem Sąd uniewinnił oskarżonego **J. K. (1)** od popełnienia przestępstwa skarbowego z art. 77 pkt 1 ustawy o rachunkowości, które miało polegać na tym, że

w okresie od dnia 01 stycznia 2006 roku do dnia 31 grudnia 2006 roku, w R., będąc właścicielem Przedsiębiorstwa Handlowego (...) J. K. (1), ul. (...). S. 9, (...)-(...) R., dopuścił do prowadzenia ksiąg rachunkowych Przedsiębiorstwa Handlowego (...) J. K. (1) wbrew przepisom ustawy i podawania w tych księgach nierzetelnych danych, w ten sposób, iż bezpodstawnie zawyżył koszty uzyskania przychodów za miesiące od stycznia do grudnia 2006r., czym naruszył przepis art. 24 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 września 1994r. o rachunkowości (Dz. U. z 2002r. Nr 76, poz. 694 z późn. zm.),

jak również od popełnienia przestępstwa z art. 271 § 1 i 3 k.k. i art. 273 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k., które miało polegać na tym, że:

w okresie od 19 sierpnia 2005r. do 25 września 2006r. w R., W. i innych miastach, działając wspólnie i w porozumieniu z nieustalonymi osobami reprezentującymi Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. z/s w W., w krótkich odstępach czasu, w wykonywaniu z góry powziętego zamiaru, jako właściciel Przedsiębiorstwa Handlowego (...) z/s w R., będąc z tego tytułu uprawnionym do przyjmowania faktur VAT i innych dokumentów, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przekazał osobom reprezentującym Przedsiębiorstwo (...) Sp. z o.o. w W. dane niezbędne do wystawienia faktur VAT, a następnie przyjął do dokumentacji księgowej swej firmy poświadczające nieprawdę faktury VAT, z których wynikało, że Przedsiębiorstwo Handlowe (...) z/s

w R. zakupiło w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. z/s w W. olej napędowy w łącznej ilości 434.800 litrów o łącznej wartości 1.557.505,68 zł brutto z naliczonym podatkiem VAT w kwocie 280.861,68 zł, podczas gdy w rzeczywistości transakcje te nie miały miejsca i tak przyjął następujące faktury VAT :

- faktura nr (...) z 19.08.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.500 litrów o wartości 61.701,50 zł
- faktura nr (...) z 25.08.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 61.597,80 zł
- faktura nr (...) z 15.09.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 62.220,00 zł
- faktura nr (...) z 26.09.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 61.805,20 zł
- faktura nr (...) z 29.09.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 61.805,20 zł
- faktura nr (...) z 13.10.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 16.000 litrów o wartości 59.536,00 zł
- faktura nr (...) z 27.10.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 61.183,00 zł
- faktura nr (...) z 28.10.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 13.000 litrów o wartości 48.055,80 zł
- faktura nr (...) z 31.10.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 13.000 litrów o wartości 48.055,80 zł
- faktura nr (...) z 24.11.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 59.938,60 zł
- faktura nr (...) z 29.11.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 59.731,20 zł
- faktura nr (...) z 20.12.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 58.279,40 zł
- faktura nr (...) z 28.12.2005 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 58.694,20 zł
- faktura nr (...) z 26.01.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 58.901,60 zł

- faktura nr (...) z 30.01.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 18.000 litrów o wartości 62.586,00 zł
- faktura nr (...) z 24.02.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 12.000 litrów o wartości 41.431,20 zł
- faktura nr (...) z 28.02.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 5.000 litrów o wartości 17.385,00 zł
- faktura nr (...) z 31.03.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 8.000 litrów o wartości 29.084,80 zł
- faktura nr (...) z 25.04.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 15.000 litrów o wartości 54.900,00 zł
- faktura nr (...) z 22.05.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 15.000 litrów o wartości 54.534,00 zł
- faktura nr (...) z 31.05.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 4.600 litrów o wartości 16.723,76 zł
- faktura nr (...) z 27.06.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 16.000 litrów o wartości 58.950,40 zł
- faktura nr (...) z 19.07.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 12.000 litrów o wartości 45.530,40 zł
- faktura nr (...) z 25.07.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 12.000 litrów o wartości 44.359,20 zł
- faktura nr (...) z 10.08.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 13.000 litrów o wartości 48.690,20 zł
- faktura nr (...) z 24.08.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 12.000 litrów o wartości 44.359,20 zł
- faktura nr (...) z 31.08.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 7.700 litrów o wartości 28.463,82 zł
- faktura nr (...) z 12.09.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 18.000 litrów o wartości 63.025,20 zł
- faktura nr (...) z 20.09.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 17.000 litrów o wartości 57.657,20 zł
- faktura nr (...) z 25.09.2006 r. na zakup oleju napędowego w ilości 20.000 litrów o wartości 68.320,00 zł,

a nadto od popełnienia przestępstwa skarbowego z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s., które według aktu oskarżenia miało polegać na tym, że:

w okresie od 18.04.2006 r. do 15.01.2007r., w G., uszczuplił podatek od towarów i usług za marzec 2006 r. w kwocie 6.027,00 zł, za kwiecień 2006r. w kwocie 9.881,00 zł, za maj 2006 r. w kwocie 12.869,00 zł, za czerwiec 2006 r. w kwocie 10.630,00 zł, za lipiec 2006 r. w kwocie 16.210,00 zł, za sierpień 2006 r. w kwocie 21.912,00 zł, za wrzesień 2006 r. w kwocie 34.019,00 zł, za październik 2006 r. w kwocie 28.984,00 zł, za listopad 2006r. w kwocie 27.539,00 zł i za grudzień 2006 r. w kwocie 25.129,00 zł, łącznie w kwocie 193.200,00 zł, podając nieprawidłowe dane w deklaracjach VAT-7 za w/w miesiące, złożonych do Urzędu Skarbowego w G., bowiem będąc właścicielem Przedsiębiorstwa Handlowego (...) J. K. (1), ul (...). S. 9, (...)-(...) R., naruszył przepisy art. 5 ust. 1 pkt 1, art. 15 ust. 1 i 2 , art. 19 ust. 1, art. 29 ust. 1, art. 41 ust. 1 , art. 86 ust. 1 i 2 pkt 1 lit a, art. 88 ust. 3a pkt 1 lit a, pkt 4 lit a, art. 99 ust. 1 i 12, art. 103 ust. 1, art. 109 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54 poz. 535 ze zm.), ponieważ bezpodstawnie zawyżył podatek naliczony ujmując uprzednio w ewidencji zakupu dla potrzeb podatku od towarów i usług, nierzetelne faktury VAT, nie odzwierciedlające faktycznych zdarzeń gospodarczych, mające dokumentować transakcje :

- zakupu od P.W. (...) 2000” Sp. z o.o., ul. (...), (...)-(...) W., NIP (...):

1. faktura nr (...) z dnia 26.01.2006, kwota netto 48.280,00 zł, kwota VAT 10.621,60 zł
2. faktura nr (...) z dnia 30.01.2006, kwota netto 51.300,00 zł, kwota VAT 11.286,00 zł
3. faktura nr (...) z dnia 24.02.2006, kwota netto 33.960,00 zł, kwota VAT 7.471,20 zł

4. faktura nr (...) z dnia 28.02.2006, kwota netto 14.250,00 zł, kwota VAT 3,135,00 zł
 5. faktura nr (...) z dnia 31.03.2006, kwota netto 23.840,00 zł, kwota VAT 5.244,80 zł
 6. faktura nr (...) z dnia 25.04.2006, kwota netto 45.000,00 zł, kwota VAT 9.900,00 zł
 7. faktura nr (...) z dnia 22.05.2006, kwota netto 44.700,00 zł, kwota VAT 9.834,00 zł
 8. faktura nr (...) z dnia 31.05.2006, kwota netto 13.708,00 zł, kwota VAT 3.015,76 zł
 9. faktura nr (...) z dnia 27.06.2006, kwota netto 48.320,00 zł, kwota VAT 10.630,40 zł
 10. faktura nr (...) z dnia 19.07.2006, kwota netto 37.330,00 zł, kwota VAT 8.210,40 zł
 11. faktura nr (...) z dnia 25.07.2006, kwota netto 36.360,00 zł, kwota VAT 7.999,20 zł
 12. faktura nr (...) z dnia 10.08.2006, kwota netto 39.920,00 zł, kwota VAT 8.780,20 zł
 13. faktura nr (...) z dnia 24.08.2006, kwota netto 36.360,00 zł, kwota VAT 7.999,00 zł
 14. faktura nr (...) z dnia 31.08.2006, kwota netto 23.331,00 zł, kwota VAT 5.132,82 zł
 15. faktura nr (...) z dnia 12.09.2006, kwota netto 51.660,00 zł, kwota VAT 11.356,20 zł
 16. faktura nr (...) z dnia 20.09.2006, kwota netto 47.260,00 zł, kwota VAT 10.397,20 zł
 17. faktura nr (...) z dnia 25.09.2006, kwota netto 56.000,00 zł, kwota VAT 12.320,00 zł
- zakupu od (...) S. G., (...), (...)-(...) K. , NIP (...):

1. faktura nr (...) z dnia 09.10.2006, kwota netto 46.720,00 zł, kwota VAT 10.278,40 zł
2. faktura nr (...) z dnia 24.10.2006, kwota netto 34.917,60 zł, kwota VAT 7.681,87 zł
3. faktura nr (...) z dnia 27.10.2006, kwota netto 34.800,00 zł, kwota VAT 7.656,00 zł
4. faktura nr (...) z dnia 30.10.2006, kwota netto 17.400,00 zł, kwota VAT 3.828,00 zł
5. faktura nr (...) z dnia 13.11.2006, kwota netto 33.000,00 zł, kwota VAT 7.260,00 zł
6. faktura nr (...) z dnia 21.11.2006, kwota netto 33.000,00 zł, kwota VAT 7.260,00 zł
7. faktura nr (...) z dnia 27.11.2006, kwota netto 33.000,00 zł, kwota VAT 7.260,00 zł
8. faktura nr (...) z dnia 30.11.2006, kwota netto 24.750,00 zł, kwota VAT 5.445,00 zł
9. faktura nr (...) z dnia 06.12.2006, kwota netto 33.000,00 zł, kwota VAT 7.260,00 zł
10. faktura nr (...) z dnia 13.12.2006, kwota netto 32.040,00 zł, kwota VAT 7.048,80 zł
11. faktura nr (...) z dnia 18.12.2006, kwota netto 32.040,00 zł, kwota VAT 7.048,80 zł
12. faktura nr (...) z dnia 28.12.2006, kwota netto 18.690,00 zł, kwota VAT 4.111,80 zł

i w konsekwencji uszczuplił podatek od towarów i usług w kwocie łącznej 193.200,00 złotych.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł prokurator Prokuratury Rejonowej w Grodzisku Wlkp., który zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na jego treść – art. 7 k.p.k. poprzez przekroczenie zasad swobodnej oceny dowodów, którego efektem był błąd w ustaleniach faktycznych skutkujący bezpodstawnym uniewinnieniem oskarżonych, podczas gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego pozwala na wniosek, iż dostaw paliwa nie było, wykazany zakwestionowanymi dokumentami obrót paliwem był fikcyjny a dokumenty zostały załączone do dokumentacji finansowo-księgowej wyłącznie w celu zaniżenia zobowiązań podatkowych.

Na tej podstawie skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Apelację od ww. wyroku w części dotyczącej przestępstw pospolitych wniósł nadto prokurator Prokuratury Okręgowej w Bielsku-Białej, zarzucając obrazę art. 7 k.p.k. poprzez dowolną i wybiórczą ocenę dowodów, obrazę art. 424 § 1 pkt 1 k.p.k. poprzez wewnętrzną sprzeczność pisemnego uzasadnienia wyroku, oraz błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku uniewinniającego B. i J. K. (1), polegający na uznaniu, że zebrane dowody nie są wystarczające do uznania ich winy.

W konkluzji autor apelacji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Apelację od wyroku w części dotyczącej przestępstw skarbowych wniósł także Inspektor Kontroli Skarbowej z Urzędu Kontroli Skarbowej w Poznaniu, który zarzucił orzeczeniu błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, mający wpływ na jego treść, a polegający na uznaniu, że materiał dowodowy nie daje podstaw do przyjęcia, że złożone przez oskarżonych deklaracje VAT-7 nie odzwierciedlają rzeczywistości, a tym samym by doszło do uszczuplenia podatku VAT, oraz do przypisania J. K. (1) dokonania wpisu w księgach rachunkowych nierzetelnych danych, pomimo że z prawidłowo ocenionego materiału dowodowego wynika, iż oskarżeni umyślnie popełnili zarzucone im przestępstwa skarbowe.

Na tej podstawie skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacje okazały się zasadne.

Zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku jest słuszny wtedy, gdy zasadność ocen i wniosków wyprowadzonych przez Sąd orzekający z okoliczności ujawnionych w toku przewodu sądowego nie odpowiada prawidłowości logicznego rozumowania. Zarzut ten nie może ograniczać się do samej polemiki z ustaleniami Sądu (por. m. in. OSN PG 1975, 9, 84). Musi wynikać bądź to z niepełności postępowania dowodowego, bądź też z przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów. Ocena dowodów tylko wtedy zasługuje zaś na miano swobodnej w rozumieniu art. 7 k.p.k., gdy przekonanie Sądu o wiarygodności jednych dowodów i niewiarygodności innych jest poprzedzone ujawnieniem w toku rozprawy całokształtu okoliczności i to w sposób podyktowany obowiązkiem dochodzenia prawdy, stanowi efekt rozważenia **wszystkich** okoliczności – zarówno korzystnych, jak i niekorzystnych dla oskarżonego, jest logicznie i wyczerpująco uargumentowane w uzasadnieniu wyroku oraz nie narusza wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego (por. m. in. OSN KW 1978, 6, 67; OSN KW 1991, 7-9, 41). W przeciwnym wypadku ocena dowodów jest dowolna i jako taka nie zasługuje na ochronę.

W ocenie Sądu odwoławczego analiza dowodów i okoliczności ujawnionych w toku rozprawy została dokonana przez Sąd pierwszej instancji w sposób niezgodny z wymogami, jakie stawia art. 7 k.p.k. Ocena dowodów okazała się bowiem jednostronna i nie dość wnikliwa. Wnioski wyprowadzone przez Sąd Rejonowy nie były efektem szczegółowej analizy wszystkich dowodów i okoliczności sprawy i okazały się nieco naiwne. W efekcie ustalenia faktyczne skutkujące uniewinnieniem B. K. i J. K. (1) nie mogły zostać zaakceptowane.

Sąd pierwszej instancji uznał, że na rozprawie oskarżony J. K. (1) „w logiczny i wiarygodny sposób wyjaśnił dlaczego przyznał się do zarzucanego mu czynu” podczas przesłuchania w dniu 26 kwietnia 2007 r. Tym powodem miała zaś być wola „jak najszybszego wyjścia z aresztu” „po spędzeniu nocy w areszcie”. Tego typu tłumaczenie nie jest jednak niczym szczególnym w sprawach karnych. Oskarżeni często sięgają po argumenty presji psychicznej lub nawet fizycznej wywieranej rzekomo na nich przez przedstawicieli organów ścigania, w tym nawet prokuratorów. Warto jednak zauważyć, iż oskarżony był wtedy skłonny poddać się karze. Dość banalne „odwołanie” przyznania się do winy powinno zatem podlegać znacznie bardziej surowej ocenie, zwłaszcza zaś w kontekście wielu dodatkowych okoliczności, które zostaną poniżej przedstawione.

W postanowieniu z dnia 29 marca 2011 r., sygn. V KK 344/10, Sąd Najwyższy stwierdził, iż „w sytuacji, gdy na podstawie wyjaśnień oskarżonego nie da się w sposób nie budzący wątpliwości ustalić zamiaru sprawy, Sąd powinien sięgać do najbardziej uchwytnych i widocznych elementów działania sprawcy, to jest okoliczności przedmiotowych” (OSNwSK 2011, 1, 627). W rozpoznawanej sprawie te właśnie okoliczności zdają się wskazywać na umyślność zarówno J. K. (1), jak i B. K. w zakresie zarzucanych im czynów.

Oskarżeni B. i J. K. (1) prowadzili działalność gospodarczą w zakresie obrotu paliwami płynnymi, a więc poddaną szczególnej reglamentacji prawnej. Nie byli w tej dziedzinie nowicjuszami, i z pewnością mieli świadomość tego, jak daleko idącą ostrożność i przezorność (i to we własnym interesie) należy zachować w tej branży i jakie są konsekwencje wszelkich zaniedbań. Jest zresztą oczywiste, że to na podmiocie prowadzącym tego rodzaju działalność gospodarczą ciąży obowiązek podjęcia wszelkich działań zapewniających jej zgodność z prawem, w szczególności zaś podatkowym (zwłaszcza wobec powszechnie znanego faktu istnienia w obrocie paliwami podmiotów jedynie firmujących obrót tymi wyrobami). Sąd ustalił, że oskarżony J. K. (1) sprawdził we właściwych urzędach czy taki podatnik (jak oferujący mu paliwo po nadzwyczajnie obniżonej cenie) jest zarejestrowany. A zatem oskarżony J. K. (1), a w konsekwencji także ściśle z nim współpracująca B. K., zdawali sobie sprawę (skoro taka była treść wyjaśnień) z potrzeby dokonywania sprawdzeń rzetelności swoich kontrahentów. Zdaniem Sądu Okręgowego istnieją jednak daleko idące wątpliwości, czy oskarżony J. K. (1) dokonał jakiegokolwiek sprawdzenia (o czym dalej). Niezależnie jednak od tego należy zauważyć, iż oskarżeni z całą pewnością zaniechali bliższego sprawdzenia podmiotów objętych zarzutami i to w sytuacji, gdy to akurat ich rzekoma działalność miała charakter fikcyjny i to właśnie im miał płacić potężne kwoty gotówką. Firma PW (...) Sp. z o.o. składała deklaracje VAT-7 tylko do lipca 2002 r., a z dniem 30 kwietnia 2004 r. spółkę tę wykreślono z ewidencji podatników podatku od towarów i usług. W okresie objętym zarzutem spółka od dawna nie była już zarejestrowana jako podatnik VAT, nie prowadziła działalności gospodarczej i nie składała deklaracji VAT. Firma (...) składała deklaracje VAT do kwietnia 2004 r. a z dniem 30 kwietnia 2004 r. zgłosiła zaprzestanie wykonywania czynności podlegających opodatkowaniu podatkiem VAT. S. G. zgłosił zaś ostatnie zeznanie o dochodach w 2005 r. Również ten podmiot w latach 2005-2006 faktycznie nie funkcjonował. H. K. w 2003 r. wyjechał z kraju, natomiast S. G. w 2004 r. został wymeldowany i jego miejsce pobytu pozostawało nieznanne. Powyższe poddaje w wątpliwość szczerść wyjaśnień co do tego, że jakiegokolwiek sprawdzenie zostało w ogóle wykonane. Sąd pierwszej instancji pominął to, że oskarżeni mieli zupełnie beztrudnie, ponad półtora roku, realizować transakcje gotówkowe opiewające każdorazowo na dziesiątki tysięcy złotych (a łącznie – blisko 3 miliony złotych) z przygodnie poznanymi osobami, których tożsamości nawet nie zweryfikowali. Tak dalece przygodnymi, że ostatecznie oskarżeni nie przedstawili nawet ich numerów telefonów. Trafnie wywodził autor jednej z apelacji, iż niemożność wskazania osób, które miały być wyjątkowo przecież atrakcyjnymi kontrahentami, świadczy raczej o nieszczerości oskarżonych. A to typowe dla tych, którzy mają coś do ukrycia. J. K. (1) miał tylko raz spotkać się z przedstawicielami spółki (...) i nawet nie sprawdził ich tożsamości. „Nie pamiętał” czy widział dokumenty założycielskie spółki. Sąd Rejonowy nie rozważył nawet tego, że owi dostawcy paliwa mieli sprzedawać oskarżonym m.in. olej napędowy pochodzący z PKN (...). A więc od podmiotu, który dostarczał olej napędowy oskarżonym. Nie tylko jednak nie zastanowiło ich w jaki sposób ich tajemniczy dostawcy mieliby paliwo od tego samego podmiotu tak dalece tańsze, ale też nie wykorzystali swojego kontrahenta - PKN (...), aby kwestię tę (jak również rzetelność (...)(...)) sprawdzić „u źródła”. A zatem wydaje się, że oskarżeni świadomie trwali w „niewiedzy”, wręcz opierając swą działalność gospodarczą właśnie na nierzetelnych dokumentach. Nie uczynili niczego, co świadczyłoby o ich działaniu w dobrej wierze i to pomimo łatwości w ustaleniu nierzetelności wystawców faktur. Wbrew zaś twierdzeniom Sądu – powinni to uczynić w najlepiej pojmowanym własnym interesie. Trwanie

oskarżonych w rzekomej, sprzecznej z doświadczeniem życiowym „niewiedzy”, sprzeciwia się przypisywaniu im dobrej wiary. Przypomnieć bowiem należy, iż zamiar ewentualny jest godzeniem się z możliwością, a nie nieuchronnością popełnienia przestępstwa (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 25 maja 1995 r. sygn. II Akr 145/95, OSA 1995, 6, 31).

Sąd pierwszej instancji uznał, że oskarżeni padli ofiarami tych, którzy podszywając się pod inne podmioty prowadzą obrót odbarwionym olejem opałowym lub zbywają paliwo z zamiarem nieodprowadzania podatków. Jednak obie te wersje w realiach niniejszej sprawy brzmią nieco naiwnie. Przeciwno mechanizmowi „znikającego podatnika” zdawało się świadczyć nie tylko to, że firmy te nie były już podatnikami w zakresie VAT, ale i długotrwałość oraz regularny charakter rzekomej współpracy oskarżonych z tymi podmiotami. A wszystko to w dobie powszechnego dostępu do informacji. Warto zresztą zauważyć, iż w odniesieniu do firmy (...) – właściwym urzędem skarbowym był ten sam urząd, co dla oskarżonych – Urząd Skarbowy w G. W.. Z kolei nie sposób założyć, by osoby profesjonalnie trudniące się obrotem paliwami przez tak długi czas nie zdołały zorientować się – również wbrew własnemu interesowi – że nabyły kilkaset tysięcy litrów paliwa nie spełniającego wymaganych norm – odbarwionego oleju opałowego. Na marginesie – oskarżeni nie dysponowali certyfikatami ani żadnymi innymi dokumentami świadczącymi o rodzaju i jakości paliwa. Nie świadczy to jednak o tym, że padli ofiarą oszustów odbarwiających olej opałowy, ale że – o ile był to taki olej – świadomie brali udział w nielegalnym procederze.

Oskarżeni nie mają obowiązku udowadniać swojej niewinności. Jednak w zaistniałych okolicznościach, kiedy udowodniono im posługiwanie się nierzetelnymi dokumentami, to ich twierdzenia, iż wprawdzie wbrew przepisom, ale w dobrej wierze, płacili gotówką za rzeczywiście dostarczane im paliwo – powinny zostać zweryfikowane pod kątem tego, czy rzeczywiście dysponowali tak znacznymi kwotami. Swoich wyjaśnień w tej mierze oskarżeni nie podbudowali jednak żadnymi dowodami. Momentami zaś wyjaśnienia te były wręcz sprzeczne z innym wiarygodnym materiałem dowodowym. Skoro bowiem oskarżony zawsze miał płacić za paliwo gotówką do rąk kierowcy – to dlaczego na niektórych fakturach widniał zapis „kredyt 7 dni”. Warto zauważyć, iż na dowodach KW, często opóźnionych względem wypłat (i dostaw), brak było podpisów osób odbierających gotówkę lub podpisy były zupełnie nieczytelne (choć przecież dotyczyły znacznych kwot). Nie istniały dowody wykonania dostaw paliwa z obu ww. firm (innych aniżeli faktury dokumentów pozwalających na identyfikację szczegółową dostaw). Oskarżeni nie wskazali też źródła pochodzenia paliwa udokumentowanego fakturami VAT „wystawionymi” przez (...) 2000 i Gro-Diesel. A zatem faktury nie dokumentowały rzeczywistych zdarzeń gospodarczych. Mogły natomiast dokumentować zakup paliwa z niewiadomego źródła i służyć do obniżenia zobowiązań podatkowych (uszczerplenia podatku VAT) poprzez niezasadne pomniejszenie podatku należnego VAT o podatek naliczony wynikający z nierzetelnych faktur zakupu oleju napędowego.

Słusznie także zauważył autor jednej z apelacji, że właśnie w odniesieniu do spółki (...) i firmy (...) wszelkie czynności w firmach (...) były zastrzeżone wyłącznie dla oskarżonych. Świadczą o tym wprost zeznania M. K., którym Sąd dał w całości wiarę, jednak nie wykorzystał ich do całościowej analizy wiarygodności wersji prezentowanej przez oskarżonych. Sąd odwoławczy podzielił również argumenty apelacji Prokuratora dotyczące dowolnej oceny zeznań K. C.. Świadek zeznał m.in., że paliwo było dostarczane przez kierowców zatrudnionych w firmach oskarżonych. I tylko ten fragment jego zeznania Sąd Rejonowy uznał za niewiarygodny, wskazując że takie twierdzenie musiało być „wynikiem upływu czasu bądź pomyłką”. Tymczasem zeznania pozostałych świadków opisujących fizyczny obrót paliwem (tj. A. P. (2), W. R., P. D., Z. R., R. P. i J. K. (2)) zdawały się potwierdzać zeznania K. C., także te zakwestionowane przez Sąd. Jednak to, co nie współgrało z materiałem dowodowym uznanym przez Sąd pierwszej instancji za wiarygodny, Sąd ten bez głębszej refleksji zdyskwalifikował.

Jest nie do przyjęcia, jako całkowicie sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego, by oskarżeni mieli takiego pecha, że w tym samym czasie padli ofiarą dwóch „oszustów” i żadnego z dwóch fikcyjnych podmiotów nie zdołali zdemaskować. Ustalenie ich fikcyjnego charakteru w dobie Internetu i telefonii komórkowej nie mogło nastęrczać najmniejszych nawet trudności. Co więcej – akurat z tymi podmiotami wielusettyśięczne rozliczenia oskarżeni realizowali – wbrew wszelkim zasadom zdrowego rozsądku – w formie gotówkowej. **Jeżeli obdarzali je szczególnym zaufaniem, to należałoby spytać na jakiej podstawie. Wszak nie wykonali najbardziej**

nawet podstawowych sprawdzeń. Gdyby bowiem je wykonali – z łatwością ustaliliby oszukańczy charakter tych podmiotów.

Niezależnie od powyższych rozważań należy także przypomnieć, że w doktrynie i orzecznictwie sądowym istnieje ugruntowany pogląd, iż samodzielność jurysdykcyjna sądu karnego nie uprawnia do dokonywania dowolnych ustaleń w zakresie obowiązku podatkowego. Skoro ustalenie tego obowiązku oraz wysokości podatku należy do organów skarbowych, działających pod kontrolą sądu administracyjnego, to zapadające w odnośnym postępowaniu decyzje należy traktować jak rozstrzygnięcia kształtujące stosunek prawny i uznawać za wiążące w postępowaniu karnym (por. m.in. postanowienie składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 września 1996 r., sygn. I KZP 36/95; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 20 kwietnia 2000 r. sygn. II AKa 32/00 oraz postanowienie Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17 czerwca 2009 r. sygn. II AKz 334/09). Ustalenia organów skarbowych, dokonywane pod kontrolą sądu administracyjnego, stanowią zatem punkt wyjścia dla prawno-karnej oceny zachowania oskarżonych. Rolą sądu karnego jest zatem ustalenie i ocena, czy oskarżonym można przypisać winę za spowodowanie uszczuplenia podatkowego. Tymczasem Sąd pierwszej instancji nie tylko uwolnił oskarżonych od odpowiedzialności karnej, ale także w sposób dowolny i arbitralny stwierdził, że „ustalenia organów skarbowych są chybione”.

W tych okolicznościach zaskarżony wyrok uniewinniający J. K. (1) i B. K. od zarzuconych im przestępstw nie mógł się ostać. Sąd pierwszej instancji w sposób jednostronny ocenił dowody, a następnie w sposób dowolny, gdyż nie uwzględniający szeregu okoliczności o niekorzystnym dla oskarżonych wydźwięku, ocenił zachowanie J. i B. K.. Nie przesądzając ostatecznego rozstrzygnięcia, konieczne jest ponowne przeprowadzenie przewodu sądowego a następnie dokonanie rzetelnej, pełnej, wszechstronnej, obiektywnej i wyczerpującej oceny wszystkich dowodów i okoliczności sprawy, z uwzględnieniem przedstawionych wyżej rozważań oraz wywodów wszystkich trzech apelacji. Jednocześnie, wobec wątpliwych i nie zasługujących na akceptację ustaleń faktycznych, Sąd drugiej instancji uznał za przedwczesne odnoszenie się do rozważań prawnych zaprezentowanych w końcowej części uzasadnienia zaskarżonego wyroku.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy w Poznaniu uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w Grodzisku Wlkp. do ponownego rozpoznania.

Wojciech Wierzbicki Alina Siatecka Tadeusz Jaworski